

Beantwoording IAK-vragen bij het Wetsontwerp invoering van het woonplaatsbeginsel voor beschermd wonen

1. Wat is de aanleiding?

Rijk en gemeenten hebben op basis van een onderzoek "Kostenverrekening of woonplaatsbeginsel beschermd wonen" geconcludeerd dat het wenselijk is om het woonplaatsbeginsel voor beschermd wonen in te voeren (Kamerstukken 2019-2-2020, 29 325, nr. 141); dit concept-wetsvoorstel strekt daartoe.

2. Wie zijn betrokken?

Het vakdepartement VWS, het ministerie van BZK, de VNG en gemeenten, aanbieders en cliëntenorganisaties.

3. Wat is het probleem?

Vanaf de inwerkingtreding van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (hierna: Wmo 2015) per 1 januari 2015 is beschermd wonen de verantwoordelijkheid van alle gemeenten. Op dit moment bepaalt de Wmo 2015 dat de gemeente waar men zich meldt, verantwoordelijk is voor het verstrekken van beschermd wonen. Dit leidt ertoe dat gemeenten waar zo'n voorziening voor beschermd wonen staat, onevenredig worden belast en er voor andere gemeenten geen prikkel bestaat om een eigen beleid te voeren en te zorgen voor lokale voorzieningen. Een aantal gemeenten heeft daardoor relatief weinig of geen voorzieningen zodat de inwoners moeten verhuizen om beschermd te kunnen wonen. In de toekomstvisie voor beschermd wonen van de commissie Dannenberg, die breed maatschappelijk draagvlak heeft, is het doel een inclusieve samenleving voor alle burgers en in dat kader moeten gemeenten zorgen voor meer preventie en meer – en meer gevarieerde – lokale voorzieningen voor de doelgroep van beschermd wonen. Het gaat daarbij om beschermd wonen zelf maar ook, zodra mensen uitstromen uit beschermd wonen, voor woningen en passende ambulante begeleiding. Daarom is het voornemen om de middelen voor beschermd wonen geleidelijk door te decentraliseren van de centrumgemeenten naar alle gemeenten, zodat ze ook in staat zijn deze taak te vervullen. Daarnaast, en daartoe strekt dit wetsvoorstel, is het voornemen door middel van invoering van het woonplaatsbeginsel, te regelen dat gemeenten verantwoordelijk worden voor de verstrekking van beschermd wonen voor de eigen inwoners.

4. Wat is het doel?

Het doel van het wetsvoorstel is regelen dat gemeenten verantwoordelijk worden voor beschermd wonen voor de eigen inwoners. In combinatie met de geleidelijke doordecentralisering van de middelen voor beschermd wonen van de centrumgemeenten naar alle gemeenten is de verwachting dat dit leidt tot meer preventie en meer lokale voorzieningen voor de doelgroep van beschermd wonen.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

De verantwoordelijkheid van gemeenten voor beschermd wonen is vastgelegd in de Wmo 2015. Het wijzigen van die verantwoordelijkheid kan alleen door middel van wetswijziging.

6. Wat is het beste instrument?

In het rapport AEF 2020 zijn opties voor de oplossing van bovenstaand probleem onderzocht. De optie woonplaatsbeginsel bleek het beste te passen bij de doelstellingen uit de toekomstvisie van de commissie Dannenberg. De optie kostenverrekening tussen gemeenten bleek verder juridisch niet haalbaar.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

Voor burgers betekent de wetswijziging dat ze zich voor beschermd wonen moeten wenden tot de eigen woongemeente. Naar verwachting leidt het tot meer keuzemogelijkheden voor cliënten in de vertrouwde woonomgeving. Voor gemeenten betekent het dat zij niet meer verantwoordelijk zijn voor elke cliënt die zich tot de gemeente meldt, maar alleen voor de eigen inwoners.